

Sovyet “Reformu” nun Tarihi Trajedisinden Bizi Kurtaran Ne Oldu?

Çin’in Ekonomik Çağdaşlaşmasına Yön Vermek İçin Marksist Ekonomiye Uygulamak*

HE GANQIANG**

Prof. Dr.
Nanjing Finans ve Ekonomi Üniversitesi

**He Ganqiang, Nanjing Finans ve Ekonomi Üniversitesi Ekonomi Fakültesi’nde Profesördür. Çin Politik Ekonomi Derneği danışmanı olan He’nin çalışmaları, sermaye ve çağdaş Çin ekonomisi üzerine yoğunlaşmaktadır. Çince olarak yayınlanan kitapları *Kapitalin Temel Düşüncesi ve Teorik Mantığı* (2001) ve *Tarihsel Materyalizmin Ekonomik Analiz Paradigması ve Uygulaması*’dır (2009). 1960’larda liseden mezun olduktan sonra, dönemin “Dağlara Çık ve Kırsala İn” hareketi sırasında, üretim ve inşaat için devlete ait bir çiftliğe gönüllü olarak katılan He, bir yandan çiftlikte çalışırken bir yandan da *Das Kapital* okumalarına başladı. 1979 yılında, çiftlik yönetiminin onayıyla, Fujian Normal Üniversitesi’nde siyasi ekonomi alanında yüksek lisans için kendi kendine öğrenmiş bir aday olarak başvurdu. Ünlü *Das Kapital* uzmanı Profesör Chen Zheng ve siyasi ekonomi uzmanı Profesör Luo Yanming’in rehberliğinde yüksek lisansa kabul edilen He’nin akademik kariyeri bundan sonra başladı. Çin’in eski kuşak politik ekonomistlerindendir.

ORCID: 0009-0006-2002-874X

E-posta: heganqiang6229@sina.com

Geliş Tarihi: 30.12.2025

Kabul Tarihi: 19.01.2026

Atf: He, G. (2026). Sovyet “Reformu” nun Tarihi Trajedisinden Bizi Kurtaran Ne Oldu? Çin’in Ekonomik Çağdaşlaşmasına Yön Vermek İçin Marksist Ekonomiye Uygulamak. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 7(2), 129-142.

Bu makale, Çin tarzı çağdaşlaşmanın ancak Marxist ekonomi politiğin bilimsel rehberliği altında sürdürülebilir bir doğrultuda ilerleyebileceğini savunmaktadır. Çalışma, Batı kökenli neoliberal ve Keynesçi yaklaşımların, sosyalist piyasa ekonomisinin teorik temelleriyle yapısal olarak bağdaşmadığını ve Sovyetler Birliği'nin reform sürecinde yaşanan tarihsel çöküşün ardındaki temel nedenlerden biri olduğunu ileri sürmektedir. Tarihsel materyalizm temelinde, üretim ilişkilerinin ve mülkiyet yapısının toplumsal yeniden üretim sürecindeki belirleyici rolü vurgulanmakta; kamu mülkiyetinin ekonomideki öncü konumunun zayıflatılmasının gelir eşitsizliği, yapısal dengesizlikler ve makroekonomik kırılmalıklar yarattığı gösterilmektedir. Makale ayrıca, sosyalist piyasa ekonomisinin, kamu mülkiyetine dayalı üretim ilişkileri ile piyasa dolaşım mekanizmalarının diyalektik bütünlüğü olarak kavranması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu çerçevede, Marx'ın yeniden üretim, sermaye birikimi ve değer teorilerinin, Çin'in ekonomik çağdaşlaşma sürecine yönelik makroekonomik yönetim, mülkiyet yapısı ve dışa açılma politikalarının bilimsel temelini oluşturduğu savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çine özgü sosyalizm, Çin'in çağdaşlaşması, Marksist ekonomi, ortak refah, piyasa ekonomisi.

What Saved us from the Historical Tragedy of Soviet "Reform"? Applying Marxist Economics to Guide Chinese Economic Modernization

This article argues that Chinese-style modernization can only advance in a sustainable and socialist direction under the scientific guidance of Marxist political economy. It contends that Western neoliberal and Keynesian paradigms are structurally incompatible with the theoretical foundations of the socialist market economy and constituted a central cause of the historical failure of Soviet "reform." Grounded in historical materialism, the study emphasizes the determining role of production relations and ownership structures in the process of social reproduction. It demonstrates that the weakening of public ownership as the leading economic force generates income polarization, structural imbalances, and macroeconomic instability. The article further conceptualizes the socialist market economy as a dialectical unity between public ownership-based production relations and market circulation mechanisms. Within this framework, Marx's theories of reproduction, capital accumulation, and value are presented as the scientific basis for macroeconomic governance, property relations, and China's strategy of economic opening in the process of modernization.

Keywords: Chinese modernization, common prosperity, market economy, Marxist economics, socialism with Chinese characteristics.

Giriş

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ (ÇKP) MERKEZ Komitesi'nin 20. Dönem Üçüncü Oturumu'nda kabul edilen "ÇKP Merkez Komitesi'nin Reformların Kapsamlı Şekilde Derinleştirilmesi ve Çin Tarzı Çağdaşlaşmanın İlerletilmesine İlişkin Kararı" (makale boyunca "Karar" olarak anılacaktır), "Çine özgü sosyalist sistemi geliştirmeye ve iyileştirmeye devam etmeyi ve ulusal yönetim sisteminin ve yönetim kapasitesinin çağdaşlaşmasını sağlamayı" açıkça vurgulamaktadır (Xinhua, 2024).

Genel amaç, reformu daha kapsamlı bir şekilde derinleştirmektir ve reform görevlerinin Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 80. yıldönümü olan 2029 yılına kadar tamamlanacağı açıkça belirtilmiştir. Bu, ÇKP'nin yönettiği, işçi sınıfının ve tüm ülke halkının kendi çabalarına dayanarak ve tüm halk için ortak refahı sağlamak için çok çalışarak yürüttüğü büyük bir reform hareketidir. Bu, Marksist düşüncenin rehberliğine bağlı kalmamızı ve çeşitli hatalı ideoloji ve fikirlerin zincirlerini kırmamızı gerektiriyor. ÇKP'nin 20. Ulusal Kongresi'nde vurgulanan "Uygulama bize, ÇKP'nin neden başarılı olduğunu ve Çin özellikli sosyalizmin neden iyi olduğunu, nihai analizde Çin bağlamına ve çağa uyarlanmış Marksizmin eseri olduğunu göstermektedir. Marksist bilimsel teorisinin rehberliğine sahip olmak, partimizin sağlam inancının ve kararlılığının temelidir ve tarihsel inisiyatif kavramımızı sağlar" şeklinde belirtilmiştir (Xi, 2022: 1). Kapsamlı reformun kilit bir yönü olan sosyalist ekonomik sistemin reformunu derinleştirme perspektifinden bakıldığında, ancak Marksist iktisadın yol gösterici ilkelerine kararlılıkla bağlı kalarak, kendimizle Batı burjuva ekonomisi arasında kesin bir çizgi çekerek ve açık bir zihne sahip olarak ekonomik çalışmalarda inisiyatif ele geçirebilir ve tüm toplumun Çin'in

çağdaşlaşmasının istikrarlı ilerlemesini sağlayabiliriz. Bu makale, bu noktaya ilişkin bazı görüşleri kısaca özetlemeyi amaçlamaktadır.

Sosyalist Piyasa Ekonomisinin İnşasında Marksist Ekonomi Bilimini Israrla Kullanmak

Çin lideri Xi Jinping, "Karar" taslağının "ekonomik sistem reformunun yönlendirici rolünü vurgulamayı" önerdiğini ve "ekonomik sistem reformunun derinleştirilmesinin" "daha kapsamlı bir şekilde reformu derinleştirmenin anahtarı" olduğunu açıklığa kavuşturduğunu belirtmiştir (Xi, 2024). Bu, tarihsel materyalizmin gerekliliklerini yansıtmaktadır, çünkü ekonomik hareket, tüm toplumun çok düzeyli hareketinin maddi temelidir. Bu nedenle, Çin'in çağdaşlaşmasını geliştirmek için öncelikle Çin'in ekonomik çağdaşlaşmasını gerçekleştirmeli, ekonomik sistem reformunu derinleştirmeye ve "yüksek düzeyde sosyalist piyasa ekonomisi sistemi kurmaya" odaklanmalıyız. 1992'den beri Çin açıkça sosyalist piyasa ekonomisi sistemini kurmayı hedeflemiştir. 30 yılı aşkın pratik deneyim ve dersleri özetleyecek olursak, bu ekonomik sistemin inşasını yüksek bir seviyeye taşımak için Marksist ekonomi rehberliğine bağlı kalmanın önemi büyüktür. Çünkü sosyalist piyasa ekonomisi anlayışının Marksist ekonomi mi yoksa Batı burjuva iktisadı mı ile yönlendirilmesi gerektiği konusunda her zaman büyük bir görüş ayrılığı olmuştur. Uluslararası neoliberal ekonomi düşüncesinden etkilenen bir yaklaşım, üretim ve dolaşım arasındaki diyalektik ilişkiye ilişkin Marksist iktisadın temel ilkelerini çarpıtmaktadır. Belirli koşullar altında sosyal üretimi belirlemede piyasa dolaşımının rolünü koşulsuz bir role yükseltirken, üretimin genellikle dolaşımı belirlediğini inkâr etmektedir. Piyasa dolaşımının gelişimini kamu mülkiyetine karşı konumlandırarak, "ekonomik

"Marksist bilimsel teorinin rehberliğine sahip olmak, partimizin sağlam inancının ve kararlılığının temelidir ve tarihsel inisiyatif kavramımızı sağlar" (Fotoğraf: Xinhua, 2022).

reformu" üretim araçlarının tüm halk tarafından ve kolektif mülkiyetin kaldırılmasıyla eşdeğer tutmaktadır. Bu durum, Çin'in sanayi ve ticaret ekonomisinin kamu sektöründe ciddi bir düşüşe yol açmıştır. "2012'den 2023'e kadar, ülke genelindeki toplam işletme sayısındaki özel işletmelerin oranı yüzde 79,4'ten yüzde 92,3'e yükselerek 53 milyonu aştı ve bireysel işletme sayısı 40 milyonu aşarak 124 milyona ulaştı"; "Özel ekonomi, kent- sel istihdamın yüzde 80'inden fazlasını karşılıyor." (Zheng Bei, 2024). Özel işletmeler esasen kapitalist işletmelerdir. Bu nedenle yazar, Çin'in sanayi ve ticaret sektörlerindeki üretim araçlarının mülkiyet yapısının, Anayasa'nın 6. ve 7. maddelerinin hükümlerinden saparak, aslında özel mülkiyetin

egemenliğinde olduğuna inanmaktadır. Marks'ın üretim koşullarının dağıtım ilişkilerinin (yani üretim araçlarının mülkiyet ilişkilerinin) "üretimin tüm doğasını ve tüm hareketini belirlediği" (Marx, 2004: 995) temel ilkesine göre, kamu mülkiyeti ekonomisi egemen konumunu kaybettiğinde, dağıtım gibi ekonomik ilişkilerde kaçınılmaz olarak ciddi sonuçlara yol açacaktır. Son on yıldır, Çin'in gelir dağılımı için Gini katsayısı 0,47 ile 0,465 arasında seyrederken, uluslararası uyarı çizgisi olan 0,4'ü aşmakta ve sürekli olarak yüksek kalmaktadır (Çin İstatistik Yıllığı, 2017-2023). Ulusal mali gelir ve giderler her yıl sürekli olarak bütçeleri aşmış veya açık vermiştir ve açıkta hızlanan bir artış eğilimi gözlenmektedir. (Çin İstatistik Yıllığı, 2023).

Bu olumsuz koşullar, neoliberal ekonomik düşüncenin Çin'in ekonomik sistem reformu üzerindeki ciddi yıkıcı etkisini doğrulamaktadır. Bir diğer yaklaşım ise Marksist iktisadın rehberliğine bağlı kalmak ve sosyalist piyasa ekonomisinin bilimsel anlamının, sosyalist kamu mülkiyeti ve piyasa dolaşımının organik entegrasyonu olduğunu açıklığa kavuşturmadır. Bu, ekonomik sistem reformu uygulamasında, ulusal ekonomide tüm halkın sahip olduğu devlet ekonomisinin öncü rolüne her zaman önem vermemiz ve tarımsal üretimi geliştirmede kırsal kolektif ekonomik örgütlerin rolüne tam olarak dikkat etmemiz gerektiği anlamına gelir. Bu, piyasa ekonomisinin gelişiminin özelleştirme ile eşdeğer tutulmasını büyük ölçüde engellemiş, böylece “reform” nidaları arasında yok olan Sovyetler Birliği'nin tarihsel trajedisinden kaçınılmış ve reform sürecinde Çin ekonomisinin temel istikrarı ve toplam ekonomik çıktısının sürekli gelişimi korunmuştur.

Kamu sektörü ekonomisi içindeki merkezi ve ademi merkezietçi yönetim arasındaki çelişkinin doğru bir şekilde çözülmesi, kamu sektörü ekonomisi ve piyasa dolaşımının “yüksek düzeyli” entegrasyonunun sağlanması için kilit önemdedir.

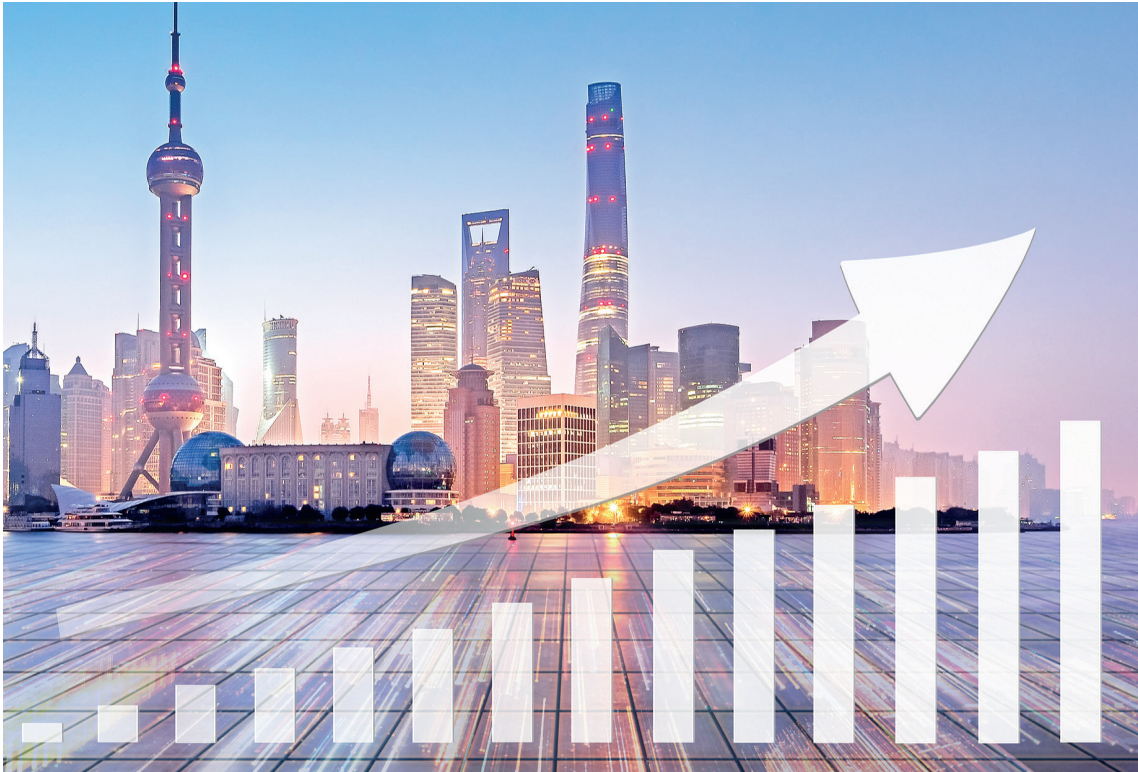
2012'deki ÇKP 18. Ulusal Kongresi'nden 2022'deki 20. Ulusal Kongresi'ne kadar, “Çin'in GSYİH'si 54 trilyon Yuan'dan 114 trilyon Yuan'a yükseldi ve Çin toplam ekonomik çıktısı dünya ekonomisinin yüzde 18,5'ini oluşturarak yüz-

de 7,2'lik bir artışla dünyada ikinci sırayı sağlamlaştırdı; kişi başına düşen GSYİH ise 39.800 Yuan'dan 81.000 Yuan'a yükseldi” (Xi, 2022: 1). “Karar”, “yüksek düzeyde sosyalist piyasa ekonomisi sistemi kurma” hedefinin “kaynak tahsis verimliliğini optimize etmeyi ve faydaları en üst düzeye çıkarmayı, hem ‘özgürlüğü’ hem de ‘etkin kontrolü’ sağlamayı” gerektirdiğini açıkça belirtmektedir. Bu da “yüksek düzey” kavramının özlü bir açıklamasıdır. Bu, kaçınılmaz olarak anayasa ya dayalı sosyalist kamu mülkiyeti ekonomisini yeniden canlandırmayı, mülkiyet yapısındaki kamu mülkiyeti ekonomisinin azalan oranını düzeltmeyi ve baskın kamu mülkiyeti ekonomisi ile piyasa dolaşımının verimli bir şekilde birleştirilmesini gerektirir. Şu anda, “piyasa ekonomisini temel ekonomik sistemle birleştirme” teorik yaklaşımı mevcuttur, ancak kamu mülkiyeti ekonomisi ile piyasa ekonomisinin birleştirilmesini artık güvenle savunmamaktadır ki bu oldukça tartışmalıdır. Çeşitli mülkiyet biçimleri arasında, kapitalist özel mülkiyet ekonomisinin, özel mülkiyet altında piyasa dolaşımına dayalı olduğu anlaşılmalıdır. Açıkça, sosyalist piyasa ekonomisi sistemi, kamu mülkiyeti ekonomisinin özel mülkiyete dayalı piyasa dolaşımıyla birleştirilmesini gerektirmemeli, hele ki çağdaş kapitalist piyasa ekonomisi sistemiyle eşdeğer tutulmamalıdır. “Yüksek düzeyli” bir sosyalist piyasa ekonomisi sistemi, piyasa dolaşımı perspektifinden bakıldığında, kamu sektörü ekonomisine dayanmalı ve Komünist Parti önderliğindeki işçi-köylü ittifakı ve kamu sektörü ekonomisine dayalı devlet yönetimiyle sınırlandırılmalıdır. “Piyasa başarısızlıklarını” ve piyasa dolaşımının doğasında var olan kendiliğindenliği ve anarşiyi bilinçli bir şekilde aşabilmelidir. Kamu sektörü ekonomisi içindeki gerekli koordinasyon ve birlik açısından, kamu işletmelerinin emtia üretimine

ve piyasa dolaşımına uyum sağlama esnekliğine sahip olması gerekir. Bu nedenle, kamu işletmelerine piyasa odaklı bir şekilde belirli bir derecede özerk karar alma yetkisi verilmeli ve hükümetin yukarıdan aşağıya, öznel bir komuta yapısından kaynaklanan merkezi yönetimi engellenmelidir. Dolayısıyla, kamu sektörü ekonomisi içindeki merkezi ve ademi merkezîyetçi yönetim arasındaki çelişkinin doğru bir şekilde çözülmesi, kamu sektörü ekonomisi ve piyasa dolaşımının “yüksek düzeyli” entegrasyonunun sağlanması için kilit önemdedir. Bu, devlet yönetim birimlerinin ve kamu işletmelerinin iletişimi güçlendirmesini ve yeni ekonomik uygulamalarda çözümler üzerinde birlikte çalışmasını gerektirir.

Temel Ekonomik Sistemin İnşasını Yönlendirmek için Marksist Ekonomiye Bağlı Kalmak

Belgede özetlendiği üzere, Temel Sosyalist Ekonomik Sistemi Koruma ve Geliştirme Kararı, “yüksek düzeyde sosyalist piyasa ekonomisi kurmaya odaklanmanın” temel bir bileşeni olarak “temel sosyalist ekonomik sistemi koruma ve geliştirme”yi belirtiyor. Buradaki “sosyalist” niteleyicisi çok önemlidir. Temel ekonomik sistemin üretim araçlarının çeşitli mülkiyet biçimlerini içermesine rağmen, kamu mülkiyetinin baskın bir konumda olması ve devlet işletmelerinin ulusal ekonomide öncü bir rol oynaması gerektiğini açıkça belirtiyor.

“Yüksek düzeyli bir sosyalist piyasa ekonomisi sistemi, kamu sektörü ekonomisine dayanmalı ve Komünist Parti önderliğindeki işçi-köylü ittifakı ve kamu sektörü ekonomisine dayalı devlet yönetimiyle sınırlandırılmalıdır” (Çizim: VCG/CGTN, 2025).

Ancak bu şekilde temel ekonomik sistem sosyalist bir niteliğe sahip olabilir. Temel sosyalist ekonomik sistemin Marksist ekonomi rehberliğinde kurulduğunun tamamen kabul edilmesi gerekir; bu kavram Batı burjuva iktisadında bulunamaz. İdealist tarihsel materyalizme dayanan burjuva iktisadı, üretim araçlarının mülkiyetinin tüm toplumun ekonomik temeli olduğunu anlamakta temelden başarısız olur ve özünde her zaman kapitalist özel mülkiyeti destekler. Ancak, tarihsel materyalizmin gereklerine dayanan Marksist ekonomi, belirli bir toplumun temel ekonomik sistemini anlamak için her zaman toplum genelinde üretim araçlarının mülkiyetinin fiili gelişiminden yola çıkar.

Marksist ekonomi ilkelerine göre, üretim araçlarının kamu mülkiyeti ve kapitalist özel mülkiyet ekonomisi, ekonomik çıkarlar açısından kaçınılmaz olarak zıtlıklara sahiptir. Sadece Çin'in ulusal koşullarında, emperyalist ülkelerden gelen sömürgeci saldırı tehlikesiyle karşı karşıya kalındığında, Komünist Parti önderliğinde ve işçi-köylü ittifakı öncülüğünde, ikisi de ulusal ekonomik çıkarları koruma ve ortak kalkınmayı sağlama konusunda birlik oluşturabilmiştir.

Çin'in Anayasası, tarihsel materyalizme dayalı temel sosyalist ekonomik sistemi bilimsel olarak öngörmektedir. Eğer mülkiyet yapısının kapsa-

mının ötesine geçip temel ekonomik sistemi açıklamak için piyasa dolaşımını devreye sokarsak, temel ekonomik sistemin tarihsel koşullarını ve kapsamını aşmış oluruz ve tarihsel materyalizmden sapmış oluruz. Marksist ekonomi ilkelerine göre, üretim araçlarının kamu mülkiyeti ve kapitalist özel mülkiyet ekonomisi, ekonomik çıkarlar açısından kaçınılmaz olarak zıtlıklara sahiptir. Sadece Çin'in ulusal koşullarında, emperyalist ülkelerden gelen sömürgeci saldırı tehlikesiyle karşı karşıya kalındığında, Komünist Parti önderliğinde ve işçi-köylü ittifakı öncülüğünde, ikisi de ulusal ekonomik çıkarları koruma ve ortak kalkınmayı sağlama konusunda birlik oluşturabilmiştir. 1956 yılında Çin, Marksist ekonomi ilkelerinin yaratıcı bir uygulaması olan özel mülkiyete ait sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünde büyük bir zafer elde etmiştir. Hem teori hem de pratik, çoklu mülkiyet ekonomilerinin ortak gelişiminin ön koşulunun, temel dayanak olarak sosyalist bir kamu mülkiyeti ekonomisine bağlılık olduğunu göstermektedir. Sadece bu ön koşul altında işçi-köylü ittifakı garanti altına alınabilir ve böylece tüm ulusun ekonomik çıkarları temelden korunabilir. Kamu mülkiyetinin toplumda baskın olmaktan çıkacak kadar azalması durumunda, tüm toplumun ekonomik yapısı kaçınılmaz olarak kapitalizme doğru kayacaktır. Kendiliğinden üretim, anarşik dolaşım, işsizlik ve aşırı üretim gibi bir dizi sorun kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak ve ulusal ekonomik çıkarların emperyalizmin yıkıcı etkisine dayanmasını imkânsız hale getirecek ve Çin'i çeşitli mülkiyet sistemlerinin ortak gelişimi için gerekli ön koşullardan mahrum bırakacaktır. Bu kesinlikle abartılı bir durum değildir! Bazıları, özel mülkiyetin (özel sektör olarak adlandırılan) gelişmesinin, kamu mülkiyetiyle çelişmiyormuş gibi görünse de, istihdamı artırabileceğini ve ülke

“Çin tarzı çağdaşlaşmanın iki temel anlam içerdiğini unutmamalıyız: Bilimsel sosyalizm ve Çin'in ulusal koşulları.”
Delegeler, 22 Ekim 2022'de Çin Komünist Partisi'nin 20. Ulusal Kongresi'nin kapanış oturumunda
(Fotoğraf: Xinhua, 2022).

için vergi gelirlerini artırabileceğini savunuyor. Bu görüşe katılmıyorum. Şüphesiz ki, kamu mülkiyetinin baskın olduğu varsayımı altında, özel mülkiyete bir miktar gelişme alanı sağlamak, ulusal ekonomik kalkınmayı sağlamada çeşitli olumlu yardımcı roller üstlenebilir. Ancak, kamu mülkiyetinin baskın olması temel koşulu olmadan, bu olumlu roller anlamsızdır. Kısacası, “Çin tarzı” çağdaşlaşmanın kendisinin iki temel anlam içerdiğini unutmamalıyız: “bilimsel sosyalizm” ve “Çin'in ulusal koşulları”. Mülkiyet yapısında özel mülkiyetin oranının artmaya devam etmesine izin vermek, kaçınılmaz olarak “Çin tarzı çağdaşlaşmanın” gelişimini engelleyecektir. Bu nedenle, “iki

sarsılmaz taahhüt” seçmeli bir şekilde yorumlanmamalıdır. Kamu sektörü için, baskın konumunu “sarsılmaz bir şekilde” savunmak ve sürdürmek; kamu dışı sektör için ise, kamu sektörüne karşı düşmanlığını azaltmayı ve Çin tarzı çağdaşlaşmanın gelişiminde destekleyici bir güç haline gelmeyi “sarsılmaz bir şekilde” geliştirmek olarak anlaşılmalıdır. “Çeşitli mülkiyet biçimleri arasında tamamlayıcı avantajları ve ortak gelişmeyi ilerletmek” için en önemli şey, “Karar”ın ruhunu tam olarak uygulamak, “devlet sermayesini ve devlet işletmelerini güçlendirmek” ve Çin tarzı ekonomik çağdaşlaşmayı ilerletmede devlet ekonomisinin öncü rolünü tam olarak ortaya koymaktır.

Ekonomik Açılımda Marksist Ekonomiye Kılavuz Olarak Kullanma Sorumluluğu

Karar, “açılışın Çin tarzı çağdaşlaşmanın ayırt edici bir özelliği” olduğunu ve “yüksek düzeyde açılımı ilerletmeyi ve çağdaş bir ekonomik sistem kurmayı” gerektirdiğini belirtmektedir. Reform ve açılım sürecinden bu yana, teori camiasındaki bazı kişilerin açılımı açıklamak için neoliberal bakış açılarını kullandığı, ekonomik açılımı yabancı sermayenin uluslararası yatırımlarının serbestleştirilmesiyle eşitlediği; ödemeler dengesinde RMB sermaye hesabının tamamen açılmasını ekonomik açılımın genişletilmesinin nihai hedefi olarak gördüğü; yabancı sermayenin finans kurumları kurmasına veya yerli finans kurumlarında kontrol hissesi sahibi olmasına izin verilmesini savunduğu; ve ne kadar çok yabancı sermaye emilirse o kadar iyi olduğuna inandığı göz önüne alındığında, açılım hakkındaki bu “ilkesiz” önermeler pratikte Çin’in ulusal ekonomik çıkarlarına zarar vermiştir. Bu nedenle, Kararın ruhunu uygulayarak, ekonomik açılım pratiğinde Marksist iktisadın rehberliğini güçlendirmek ve gerçekten “yüksek düzeyde açılımı ilerletmeye” odaklanmak gereklidir.

İlk olarak, genel mal dolaşımı ile sermaye dolaşımı arasında ayırım yapma temel ilkesine bağlı kalmalıyız. Uluslararası ekonomik ilişkilerde, genel uluslararası mal dolaşımı ile uluslararası sermaye dolaşımı arasında ayırım yapılmalıdır. İlki, uluslararası ticaret ve uluslararası mal üretimindeki genel ilişkiler olarak kendini gösterir. Bu tür ekonomik ilişkilerde, odak noktası, uluslararası değer yasalarına uyarak, dünya pazarındaki iş bölümüne ve uluslararası mal rekabetine etkin bir şekilde katılmak ve uluslararası ticaret ve uluslararası mal üretiminde

karşılaştırmalı avantajlar elde etmeye çalışmak olmalıdır.

Bu, teorik olarak genel uluslararası mal dolaşımı ile uluslararası sermaye dolaşımı arasındaki ilişkiyi karıştırır ve özünde, gelişmiş kapitalist ülkelerin güçlü sermayesinin gelişmekte olan ülkelere girip çıkmasını serbest bırakarak, yeni sömürgeciliği yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

İkinci olarak, yerli ve yabancı sermaye arasındaki ilişki olarak kendini gösterir ve doğası, Çin’in sosyalist ekonomisinin ve Çin ulusal ekonomisinin mülkiyeti ile uluslararası tekelleşen sanayi ve ticari sermayenin ve finansal tekelleşen sermayenin mülkiyeti arasındaki zıt bir çelişkidir. Bu nedenle, ikisi arasındaki ekonomik ilişkinin doğası asla karıştırılmamalıdır. Amerikalı neoliberal ekonomist McKinnon, “sermaye hesabının serbest dönüştürülebilirliği genellikle ekonomik piyasalaşmanın optimal düzeninin son aşamasıdır” demiştir (McKinnon, 1997: 14). Bu, teorik olarak genel uluslararası mal dolaşımı ile uluslararası sermaye dolaşımı arasındaki ilişkiyi karıştırır ve özünde, gelişmiş kapitalist ülkelerin güçlü sermayesinin gelişmekte olan ülkelere girip çıkmasını serbest bırakarak, yeni sömürgeciliği yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır. Aldanmamalıyız! İkincisi, sermayeler arasında rekabet ve mücadelenin kaçınılmaz olduğu temel ilkesine bağlı kalmalıyız. Marksist

"Çağdaş dünya kapitalizminin halen emperyalizm aşamasında olduğunu ve uluslararası ekonomik ilişkilerin sosyalist ekonomik sistem ile çağdaş kapitalist ekonomik sistem arasındaki karşıtlığı içerdiğini tam olarak kabul etmeliyiz" (Fotoğraf: WEF, 2025).

ekonomi, artı değerin sınırsız büyümesini hedefleyen kapitalist üretimin içsel yarasını ortaya koymaktadır; bu yasa "zorlayıcı bir rekabet yasası olarak işler" (Marx, 2004: 368). "Rekabetin sonucu her zaman, sermayelerinin bir kısmı galiplere aktarılan ve bir kısmı da yok edilen birçok küçük kapitalistin çöküşüdür" (Marx, 2004: 722). Bu nedenle, yabancı yatırımın doğası ve sermaye rekabeti yasaları, Çin'e yatırım yapan çokuluslu şirketlerin ve tekeli sermayenin, teknolojik ve sermaye avantajları sayesinde Çin ulusal sermayesiyle kaçınılmaz olarak rekabet edeceğini ve Çin pazarını ele geçirmeye çalışacağını belirler. Bazı kişilerin iddia ettiği gibi Çin'e kesinlikle bir "yayılma etkisi" ge-

tirmeyeceklerdir.

Üçüncü olarak, Lenin'in Marx'ın emperyalizm teorisini miras aldığını ve geliştirdiğini hatırlamalıyız. Çağdaş dünya kapitalizminin halen emperyalizm aşamasında olduğunu ve uluslararası ekonomik ilişkilerin hala sosyalist ekonomik sistem ile çağdaş kapitalist ekonomik sistem arasındaki karşıtlığı içerdiğini tam olarak kabul etmeliyiz. Emperyalist ekonomik sistemde birinci sırada yer alan ABD ekonomisi açıkça gerileme içinde olsa da, "zayıf bir deve bile attan daha güçlüdür" ve ABD, kapitalist dünya ekonomisinin hareketinde hâlâ öncü bir rol oynamaktadır. Günümüzde, gelişmiş kapitalist ülkelerin ortalama işgücü verimliliği Çin'inkinden daha yüksektir.

Eğer ulusal ekonominin bağımsızlığını ve kendi kendine yeterliliğini koruyamazsak ve Parti'nin temel çizgisinde belirtilen kendi kendine yeterlilik ve çalışkanlık temel ilkelerine bağlı kalamazsak, ekonomik açılım ancak emperyalist ülkelerin sömürgesi veya vasal devleti haline gelmeye yol açabilir. Bu nedenle, ekonomik açılımın genişletilmesinin her zaman ulusal ekonominin bağımsızlığına ve kendi kendine yeterliliğine bağlı olduğu ve ona hizmet ettiği vurgulanmalıdır. Dış ekonomik çalışmalarda, uluslararası sınıf mücadelesi bakış açısını oluşturmali ve ekonomik açılımı, dünya sosyalist hareketinin kapitalizmi nihai zaferi ve ortadan kaldırmasıyla birleştirmeliyiz.

Uzun vadeli bir perspektiften bakıldığında, Çin'e ne kadar çok yabancı sermaye girerse, Çin halkı yabancı kapitalistlere o kadar çok artı değer sağlar. Bu nedenle, daha doğru terminoloji "yabancı sermayenin rasyonel kullanımı" olmalıdır, sadece "ne kadar çok yabancı sermaye girerse o kadar iyi" değil.

Dördüncü olarak, sermayenin özünün artı değer olduğu temel ilkesine bağlı kalmalıyız. Marx (2004: 658), "Sermaye, üretim sürecine girdiğinde sermayeyi kullananın kazandığı mülkiyet olsa bile, er ya da geç karşılığının ödenmemesiyle elde edilen bir değer haline gelecek ve başkalarının ödenmemiş emeğinin parasal veya başka bir biçiminin somutlaşmış hali olacaktır" demiş-

tir. Başka bir deyişle, yeniden üretim açısından bakıldığında, özel sermaye esasen artı değerdir. Bu nedenle, Çin'e giren yabancı yatırım, er ya da geç Çinli işçiler tarafından yaratılan ve yabancı yatırımcılar tarafından karşılıksız olarak elde edilen artı değer haline gelecektir. Uzun vadeli bir perspektiften bakıldığında, Çin'e ne kadar çok yabancı sermaye girerse, Çin halkı yabancı kapitalistlere o kadar çok artı değer sağlar. Bu nedenle, daha doğru terminoloji "yabancı sermayenin rasyonel kullanımı" olmalıdır, sadece "ne kadar çok yabancı sermaye girerse o kadar iyi" değil. Ayrıca, Marx'ın toplumsal yeniden üretimin temel ilkelerine dayanarak, ülkeye giren yabancı sermaye miktarı, yerli sermaye miktarıyla birlikte kapsamlı bir şekilde değerlendirilmeli ve ülkenin makroekonomik düzenlemesine entegre edilmelidir.

Makroekonomik Düzenlemeyi Yönlendirmek için Marksist İktisadın Sürekli Kullanımı

Çin tarzı çağdaşlaşmayı ilerletmek, ülkenin bilimsel makroekonomik düzenlemesinden ayrı düşünülemez. Karar, "makroekonomik yönetim sistemini iyileştirme" gerekliliğini ortaya koyarak, "makroekonomik düzenleme sistemini iyileştirme" ve "ulusal stratejik planlama sistemi ve politika koordinasyon mekanizmasını iyileştirme"yi vurgulamaktadır. Bu ifade hem hedef odaklı hem de teorik olarak yenilikçidir. Kararın bu gerekliliklerini uygulamak için, Marksist makroekonomik teorisinin bilimsel rehberliğini yaratıcı bir şekilde uygulamak ve Keynesyen makroekonomiye dayalı çağdaş Batı makroekonomik teorisinden açıkça ayrılmak esastır. Sosyalist piyasa ekonomisinin uygulanmasından bu yana, Çin'in makroekonomisi önemli bir süre boyunca "büyük yapısal dengesizlikler" yaşamış-

“Ekonomik açılımın genişletilmesinin her zaman ulusal ekonominin bağımsızlığına ve kendi kendine yeterliliğine bağlı olduğu ve ona hizmet ettiği vurgulanmalıdır”
(Çizim: Liu Xiangya/Global Times, 2025).

tır (Guangming Daily, 2016: 1). Bu, ciddi bir şekilde ele alınması gereken bir sorundur. Bunun, Batı burjuva makroekonomisinin makroekonomik yönetim üzerindeki etkisinden ayrı düşünülmemeyeceği kabul edilmelidir. Modern Batı makroekonomisindeki tüm düşünce okullarının kendilerini tanımlarken Keynesyen teoriyle olan bağlantılarını kabul ettiklerini derinlemesine anlamak gerekir; (Brian Snowden ve Howard R. Vincent, 2009: 13). Keynesyen teori, İstihdam, Faiz ve Para Genel Teorisi adlı monografisine dayanarak, bilimsel olmayan makroekonomik analiz yöntemleri kullanmaktadır. Uygulama, bu

teorinin çağdaş kapitalist ülkelerin ciddi ekonomik krizlerden kurtulmasına yardımcı olmadığını ve Çin’e “ödünç alınarak” uygulandığında da Çin’in makroekonomik yapısındaki dengesizlik sorununu temelden çözemediğini göstermektedir. Sadece Marx’ın bilimsel makroekonominin kurucusu olduğunu tam olarak kabul etmemiz gerekiyor (Ganqiang, 2017b). Keynesçiliğe dayalı çağdaş Batı makroekonomisiyle yapılan bir karşılaştırma, temel kusurları olan burjuva makroekonomisinin, özellikle politika oluşturmada, makroekonomik yönetim pratiğine uygulanamayacağını ortaya koymaktadır.

İlk olarak, tarihsel materyalizme dayanan, toplumsal yeniden üretimde dengeyi sağlamanın ön koşulunun, toplum genelinde sosyalist bir kamu mülkiyeti ekonomisinin kurulması olduğunu ortaya koymaktadır. Bu, toplumsal gelirin, işçiler tarafından sağlanan toplumsal emeğe göre (gerekli sosyal kesintilerden sonra) dağıtılmasını, böylece gelir kutuplaşmasının ortadan kaldırılmasını, toplumun tüm sektörlerinde orantılı üretimin sağlanmasını ve nihayetinde toplumsal üretim ve tüketim arasında bir denge kurulmasını, böylece kapitalist ekonomik krizlerin ortadan kaldırılmasını belirler. Ancak ikincisi, üretim araçlarının kamu mülkiyetinin kurulmasının gerekliliğini temelden yanlış anlamakta ve bunun yerine özel mülkiyeti savunmaktadır. Bu durum, üretim ve tüketim arasındaki çelişkinin çözülmesini imkânsız hale getirir ve makroekonomide toplam arz ve talep arasındaki sözde dengeyi de sağlayamaz.

Gelecekteki pratikte, tarihsel deneyimi, Marx'ın makroekonomi teorisinin yenilikçi bir bakış açısından uygulanmasıyla birleştirmek gerektiğine inanıyoruz. Bunun, "Karar"ın ruhunun gerçekten uygulanmasını sağlayacağına inanıyoruz.

İkinci olarak, emeğin ikili doğasının piyasa ekonomisi hareketinin yasalarını anlamamanın anahtarı olduğunu derinden ortaya koyarak, toplumsal yeniden üretimin çeşitli sektörleri arasında maddi tazminat ve değer tazminatı arasındaki içsel bağlantıyı tam olarak gösterir. İkincisi, emeğin ikili

doğasını anlamakta başarısız olarak, makroekonomide arz ve talep dengesini sağlamanın temel bağlantısını kavrayamaz ve ciddi bir tek taraflılık sergiler.

Üçüncü olarak, toplumsal yeniden üretimin toplam toplumsal ürün değeri $\Sigma(c+v+m)$ ile başlaması ve toplumsal yeniden üretimde üretim araçlarının, yani sabit sermayenin (sabit ve dolaşımdaki sermaye dahil) tazmin edilmesinin "en önemli sorununu" ele alması gerektiğini derinden kabul etmiştir (Marx, 2004: 447). Ancak ikincisi, Smith'in dogmasına bağlı kalarak, toplumsal yeniden üretim çalışmalarında yalnızca ücretler, kârlar veya faizler ve kira gelirlerinden oluşan ulusal gelire odaklandı; yani yalnızca toplam toplumsal ürün değeri $\Sigma(v+m)$ 'ye odaklandı ve sabit sermaye Σc 'nin (üretim araçları) telafisi sorununu ihmal etti. Bu durum, çağdaş makroekonominin toplumsal yeniden üretim sorununu bilimsel olarak çözemeyeceğini belirler.

Dördüncü olarak, toplumsal yeniden üretim ve parasal dolaşım çalışmalarını birleştirerek, toplumsal yeniden üretim yasaları ile parasal dolaşım arasındaki içsel bağlantıyı inceler. Bu, toplumsal yeniden üretimin dengesinin para geri akışı yasası aracılığıyla tezahür ettiğini ortaya koymaktadır (Ganqiang, 2017) ve banka parasal sermayesinin hareketi ile reel sermayenin (endüstriyel sermaye, ticari sermaye) hareketi arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak, finansal çalışmaların bilimsel yönetimi için bilimsel bir rehber sağlamaktadır. Bununla birlikte, ikincisi, toplumsal yeniden üretim ile parasal dolaşım arasındaki içsel bağlantıyı, para ile parasal sermaye arasındaki ilişkiyi ve ayrımı anlamakta başarısız olmakta ve parasal sermayenin dolaşımını parasal dolaşımla karıştırmaktadır. Toplumsal yeniden üretim ile parasal dolaşım arasındaki içsel bağlantıyı dikkate almadan endüstriyel ve parasal politikalar formüle etmekte,

bu da yalnızca semptomları ele alan, kök nedeni ele almayan makroekonomik politikalara yol açmaktadır.

Beşinci olarak, toplumsal yeniden üretimde sabit sermayenin telafisini yöneten yasaları ve genişletilmiş toplumsal yeniden üretimde parasal birikim ile fiili birikim arasındaki bağlantıyı ortaya koyarak, makroekonomik hareketlerin matematiksel analizi için bilimsel bir rehber sağlar. İkincisinin makroekonominin matematiksel analizi için “tasarruf = yatırım” özdeşliği aslında hatalıdır ve eşitlenemez (Ganqiang, 2018). Marksist ekonomi rehberliğinde, Yeni Çin'in makroekonomik yönetiminin aktif olarak incelenmesine dikkat edilmelidir. Yoldaş Chen Yun, malzeme, kredi, mali gelir ve gider ve uluslararası ödemeler dengesinde “kapsamlı denge” sağlamanın önemli kavramını ortaya koymuştur (Yun, 1995: 13, 52-53, 211-212, 244-245) ve bunu makroekonomik yönetimde uygulamaya koyarak nispeten iyi sonuçlar elde ettik. Gelecekteki pratikte, tarihsel deneyimi, Marx'ın makroekonomi teorisinin yenilikçi bir bakış açısından uygulanmasıyla birleştirmek gerektiğine inanıyoruz. Bunun, “Karar”ın ruhunun gerçekten uygulanmasını sağlayacağına inanıyoruz. 🌸

Bu makalenin Çincesi 《政治经济学研究》(Politik Ekonomi Araştırmaları, Sayı 3, 2024)'te yayınlanmıştır.

Öz ve anahtar kelimeler, BRIQ tarafından çıkarılmıştır.

Kaynakça

- China Statistical Yearbook. (2023). 《中国统计年鉴》2023年表“7-1-一般公共预算支出预算总额及增长速度”.
- China Statistical Yearbook. (2017-2023). 《中国统计年鉴2017年至2023年》“-综合表1-4:国民经济和社会发展效益指标”. <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2017-2023/index.htm>.
- Ganqiang H. [何干强]. (2017). 《货币流回规律和社会再生产的实现--马克思社会总资本的再生产和流通理论再研究》, 《中国社会科学》[Chinese Social Sciences], 11期.
- Ganqiang H. [何干强]. (2017b). 《应当重视《资本论》宏观经济理论的研究和应用》, 《中国社会科学院研究生院学报》[Journal of the Graduate School of Chinese Academy of Social Sciences], 4期.
- Ganqiang H. [何干强]. (2018). 《论凯恩斯“储蓄=投资”恒等式的错误》, 《当代经济研究》[Contemporary Economic Research], 5期.
- Guangming Daily (光明日报). (2016). 中央经济工作会议在北京举行》December 17, p.1.
- Xi, J. (习近平). (2022). 《高举中国特色社会主义伟大旗帜为全面建设社会主义现代化国家而团结奋斗——在中国共产党第二十次全国代表大会上的报告》, *People's Daily*, October 26, p.1.
- Marx, K. (2004). *Kapital*. 《资本论》.第2卷[M, 北京: 人民出版社.
- Mckinnon, Ronald I. [罗纳德·麦金农著]. (1997). 《经济自由化的秩序——向市场经济过渡时期的金融控制》[The Order of Economic Liberalization: Financial Control in the Transition to a Market Economy], 周庭煜等译, 上海: 上海三联书店、上海人民出版社, 第14页.
- Snowdon, B. & Vane, Howard R. (2009). 布莱恩·斯诺登, 霍华德·R·文著: 《现代宏观经济学: 起源、发展和现状》[Modern Macroeconomics: Origins, Development, and Current Status], 余江涛、魏威、张风雷译, 南京: 凤凰出版传媒集团、江苏人民出版社, 第13页.
- Xinhua (新华网). (2024). 《中共中央关于进一步全面深化改革推进中国式现代化的决定》, July 21, <https://www.news.cn/politics/20240721/cec09ea2b-de840dfb99331c48ab5523a/c.html>.
- Yun, C. (1995). 《陈云文选》[Selected Works of Chen Yun], 第3卷, 北京: 人民出版社, 第2版.
- Zheng Bei, (2024). 国家发展和改革委员会副主任郑备. 《国务院关于促进民营经济发展情况的报告—June 25, 在第十四届全国人民代表大会常务委员会第十次会议上》. http://www.npc.gov.cn/npc/c2/c30834/202406/t20240627_437798.html.